

UGOVOR O OSIGURANJU KREDITA

PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda br.II Pž-2192/92-2 od 15. prosinca 1993.

Vijeće: mr. Pave Dević, mr. Veljko Vujović,

prof.dr. Branko Jakaša

Samo neplaćanje premije osiguranja ne utječe na dužnost osiguratelja da plati osiguraninu. Da bi se iz ovog razloga osiguratelj mogao osloboditi navedene obveze, mora ugovaratelju osiguranja fakturirati isplatu premije. Faktura mora biti dostavljena samom ugovaratelju. Nije dovoljno dostaviti je vjerovniku čiji je kredit ugovaratelj osigurao i tako postao osiguranik. Pod pretpostavkom da je premija fakturirana ugovaratelju, ugovor osiguranja prestaje po samom zakonu nakon isteka roka od 30 dana od dana kada je ugovaratelju osiguranja uručeno preporučeno pismo.

Tužitelj je "Metalmineral" Zagreb, a tuženici "Croatia osiguranje" d.d. Zagreb i "Talijanska moda" poduzeće za promet tekstilom i tekstilnim proizvodima s.p.o., Zagreb. Tužitelj u tužbi navodi da je pod ranijim nazivom tvrtke "Jugomineral" zaključio ugovor o osiguranju kredita na iznos od 5.000.000.- HRD s prvotuženikom - "Croatia osiguranjem".

Prvostupanjski sud je oba tuženika obvezao da solidarno plate tužitelju iznos od 5.000.000.- HRD sa zateznim kamatama od 14 % godišnje.

U obrazloženju prvostupanjske presude navodi se da je iz Ugovora o kratkoročnom kreditu, sklopljenom između tužitelja i "Talijanske mode", vidljivo da je taj ugovor potpisan 11.listopada 1991., da je zajmoprimalatelj "Talijanska moda" primio 5.000.000.-HRD i da se obvezao na taj kredit platiti 14% mjesečnih kamata uz primjenu komfornog načina obračuna kamata. Budući da tuženik nije osporio tužbeni zahtjev niti podnio odgovor na tužbu, a osnovanost tužbenog zahtjeva je dokazana spomenutim ugovorom, prvostupanjski sud je u odnosu na drugotuženika donio obvezujuću presudu i taj dio presude je pravomoćan jer se drugotuženik ne žali protiv presude.

Nadalje, u obrazloženju prvostupanjske presude je navedeno da je sud obvezao i prvotuženog osiguratelja "Croatia osiguranje" na isplatu istog iznosa

solidarno s "Talijanskom modom" jer je ustanovio da nije točan navod prvotuženog da s tužiteljem nije sklopljen ugovor o osiguranju.

Prvostupanjski sud nije prihvatio daljnji prigovor prvotuženog osiguratelja da ugovor o osiguranju nije sklopljen zbog toga što mu tužitelj nije platio premiju osiguranja. Ovo iz razloga što tužitelj nije udovoljio svojoj obvezi iz ugovora da svom osiguraniku "Metalmineralu" dostavi račun za premiju kako je to bilo predviđeno odredbom čl.10. međusobnog ugovora stranaka o osiguranju. Prvostupanjski sud ističe i to da je osiguratelj, doduše, ispostavio svoj račun za premiju, ali taj račun je naslovljen ovako:

"Jugomineral" Zagreb, Talijanska moda 41000 Zagreb, Jakova Gotovca bb.

Iz ovakve isprave prvostupanjski sud smatra utvrđenim da je osiguratelj ispostavio račun za plaćanje premije osiguranja u iznosu od 59.850.-HRD, ali "Talijanskoj modi", čija je adresa navedena u računu, a ne tužitelju "Metalmineralu".

Zbog toga prvostupanjski sud smatra da je nastala obveza prvotuženog na plaćanje utuženog iznosa temeljem ugovora o osiguranju.

Pvostupanjski sud navodi da okolnost što spomenuti račun nije plaćen ne utječe na pravo tužitelja, ne samo zbog toga što ga osiguratelj nije uputio osiguraniku nego i s obzirom na odredbu iz čl.913.,st.3. Zakona o obveznim odnosima. Po navedenoj odredbi ugovor o osiguranju prestao bi obvezivati stranke da je prvotuženik (osiguratelj) svom suugovaraču, tj. tužitelju, uputio preporučeno pismo s obavješću o dospelosti premije. U takvom slučaju ugovor gubi obveznu moć po isteku roka od 30 dana nakon navedene obavijesti, koja nije uslijedila ni tijekom parnice. To su ujedno i razlozi zbog kojih je sud odbio dokazne prijedloge prvotuženog osiguratelja za saslušanje svjedoka koji su s njegove strane sudjelovali u zaključenju ugovora o osiguranju.

Drugostupanjski sud zastupa stajalište da je žalba neosnovana, između ostalog, iz ovih razloga:

Činjenično stanje je utvrđeno potpuno i pravilno i za to su navedeni uvjerljivi razlozi i dokazi, posebno u pogledu sporne okolnosti da li je osiguratelj dostavio račun za premiju osiguraniku ili korisniku kredita. Iz spisa se jasno vidi da je račun dostavljen korisniku kredita "Talijanskoj modi" na adresu Jakova Gotovca b.b., a ne osiguraniku "Metalmineralu" čija je adresa Braće Oreški 25.

U odnosu na navode tuženog u žalbi sud odgovara na ovo:

Neosnovana je tvrdnja tuženog osiguratelja da ne postoji sklopljen ugovor o osiguranju jer se iz spisa vidi pečat i potpis tuženog osiguratelja kojim on 11.listopada 1991. potpisuje Ugovor o osiguranju. U članku 5. piše da se osiguratelj obvezuje naknaditi ono što osiguranik nije naplatio od dužnika i da osiguratelj odgovara najviše do visine svote osiguranja iz članka 3. Ugovora zajedno s ugovorenim kamatama na dan zaključenja ugovora o kreditu. Što se tiče dospelosti tražbine za isplatu piše da ako dužnik ne izvrši obvezu u ugovorenom roku, osiguranik će ga opomenuti pred tužbu i pozvati da to u

roku od 15 dana učini. Ako dužnik ne plati dospjelo potraživanje i nakon opisanog postupka o opominjanju, osiguranik će osiguratelju podnijeti određeni zahtjev za naknadu nenaplaćenog potraživanja, a ovaj se obvezuje da će u roku od 30 dana nakon što mu osiguranik podnese dokumentaciju o opominjanju, kao i dokumentaciju o tome da je pokušao realizaciju akceptnog naloga, naknaditi nepokriveno potraživanje.

Iz dokumentacije se vidi da je osiguranik u svemu postupio prema ugovoru. Prema tome prigovor o postojanju obveze osiguratelja je neosnovan.

Što se tiče plaćanja premije za osiguranje treba istaći da se u spomenutom ugovoru osiguratelj sam obvezao da će ispostaviti dužniku svoj račun jer se kaže "osiguranik je dužan platiti premiju osiguranja u roku od 15 dana računajući od primitka računa osiguratelja", a u stavku 3., čl.10. se ponovno ističe da se gubi pravo na osiguranje samo u slučaju ako je premija fakturirana, a nije plaćena.

Kada se ta odredba poveže s otpravkom, vidi se da je "Croatia" ispostavila račun za premiju 16. listopada 1991. godine, ali je taj račun naslovila na "Jugomineral" Zagreb, Talijanska moda, 41000 Zagreb, Jakova Gotovca bb".

Osiguratelj ima svoje sjedište u Zagrebu, Filijala Miramarska 22, a dužnik iz ugovora o kreditu "Talijanska moda" ima svoje sjedište u Zagrebu u ulici Jakova Gotovca bb. Prema tomu, očito je osiguratelj uputio račun "Talijanskoj modi", tj. drugotuženiku koji ima sjedište u ulici Jakova Gotovca bb, a ne osiguraniku koji ima sjedište u Miramarskoj 22.

Prema tomu, doista nije bilo potrebe da se na ovu okolnost saslušavaju svjedoci kada je ova isprava nedvojbena. Propust je osiguratelja što nije dostavio osiguraniku fakturu, pa se prema tomu ne može pozivati na ovaj propust, jer je to propust samog osiguratelja, dakle on se u pogledu fakturiranja premije nalazi u vjerovničkoj docnji, i na tu premiju ima pravo. Može je posebno utužiti ili zahtijevati naknadno od tuženog, ali to ne utječe na njegovu obvezu plaćanja osiguranine tužitelju. Ovdje osiguratelj nije stavio ni prigovor kompenzacije za iznos neplaćene premije.

Mr. Veljko Vujović

Bilješka:

Ovu presudu potvrdio je Vrhovni sud Hrvatske, koju je donio na osnovi revizije "Croatia osiguranja", svojom presudom br.II Rev. 74/1993-2 od 21. listopada 1992., u vijeću sastavljenom od sudaca Stanka Jesenkovića kao predsjednika vijeća, te Đorđa Bjegovića, Radomire Felicijan-Maoduš, Borisa Guttmanna i Ilije Čuljata kao članova vijeća.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom suda prvog stupnja prvotuženik "Croatia osiguranje" d.d. iz Zagreba i drugotuženik "Talijanska moda" iz Zagreba solidarno su obvezani da tužitelju, poduzeću "Metalmineral" iz Zagreba, isplate iznos od 5,000.000 HRD s 14,7% kamata mjesečno počev od 11.11.1991. do isplate, te da mu

naknade parnički trošak od 118.500 HRD sa zakonskim zateznim kamatama počev od 12.svibnja 1992. do isplate.

Presudom suda drugog stupnja odbijena je kao neosnovana žalba prvotuženika "Croatia-osiguranja" d.d. iz Zagreba i potvrđena prvostupanjska presuda u pobijanom dijelu u kojem je udovoljeno tužbenom zahtjevu protiv spomenutog žalitelja.

Protiv navedene pravomoćne presude suda drugog stupnja spomenuti prvotuženik "Croatia-osiguranje" d.d. iz Zagreba izjavio je pravovremenu, potpunu i dopuštenu reviziju, zbog bitne povrede odredaba parničkog postupka, te pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se obje nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Protivna stranka nije odgovorila na reviziju, niti se Državni odvjetnik Republike Hrvatske nadležan za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti izjasnio o izjavljenoj reviziji.

Revizija nije osnovana. Nije ostvaren istaknuti revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Revident, naime, smatra da sud drugog stupnja u svojoj presudi nije ocijenio njegove žalbene navode koji su od odlučnog značenja, čime upire na ostvarenje one bitne procesne povrede koja je opisana u odredbi čl.375.,st.1. Zakona o parničkom postupku (dalje ZPP).

Međutim, po nalaženju ovog revizijskog suda nisu osnovane one revizijske tvrdnje kojima se obrazlaže postojanje opisane bitne povrede jer je po ocjeni ovoga suda u obrazloženju pobijane drugostupanjske presude u bitnom odgovoreno na sve odlučne žalbene navode revidenta te spomenuta presuda nema takvih nedostataka zbog kojih ju ne bi bilo moguće ispitati. Ovaj sud nije našao da bi u postupku bila počinjena ona bitna povreda odredaba parničkog postupka iz čl.354.,st.2.,toč.10.ZPP, na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti (čl.386.ZPP).

Nije ostvaren revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari predstavlja zahtjev tužitelja da se oba tuženika obveže na solidarnu isplatu utuženog iznosa od 5,000.000 HRD s kamatama po stopi od 14,7% mjesečno od 11.11.1991. do isplate. Takav zahtjev u odnosu na drugotuženika tužitelj temelji na obvezi nastaloj po osnovi zaključenog ugovora o zajmu od 11.10.1991. između tužitelja i drugotuženika, prema kojemu ugovoru je drugotuženik bio u obvezi vratiti tužitelju primljeni iznos na ime zajma od 5,000.000 HRD u roku od 30 dana, te plaćati 14,7% kamata mjesečno, a drugotuženik ne pobija odluku kojom je tužbeni zahtjev protiv njega usvojen.

Tužbeni zahtjev prema prvotuženiku, kao osiguravajućoj organizaciji, tužitelj temelji na obvezi koju je revident preuzeo na osnovi ugovora o osiguranju novčanog potraživanja zaključenog s tužiteljem 11.10.1991., prema kojemu se revident obvezao da će podmiriti obvezu drugotuženika prema tužitelju iz njihova ugovora o kreditu (zajmu) ako navedeni zajmoprimac ne

bi svoju obvezu izvršio u ugovorenom roku ni u daljnjem roku od 15 dana nakon primljene opomene zajmodavca.

Niži sudovi u provedenom postupku utvrdili su u bitnom da drugotuženik nije podmirio svoju obvezu iz ugovora o zajmu prema tužitelju ni u roku od 15 dana po primitku opomene koju mu je uputio tužitelj, a niti je svoju obvezu iz ugovora o osiguranju novčanog potraživanja nastalog spomenutim ugovorom o zajmu izvršio prvotuženik kao osiguratelj, iako je prema nalaženju nižih sudova obveza revidenta kao osiguratelja prema tužitelju u cijelosti dospjela prije podnošenja tužbe u ovoj pravnoj stvari.

U ovoj revizijskoj fazi postupka revident ponavlja svoje prigovore u kojima ističe da ne postoji obveza prema tužitelju iz ugovora o osiguranju potraživanja, pozivajući se pri tom na odredbu čl.10. spomenutog ugovora prema kojoj osiguranik gubi pravo na odštetu za osigurano potraživanje, ako ne plati premiju u ugovorenom roku, a revident ističe da je u konkretnom slučaju nastupila opisana pravna situacija poradi propusta tužitelja da plati revidentu ugovorenu premiju po osnovi zaključenoga ugovora o osiguranju.

Niži sudovi su utvrdili u postupku da je u vrijeme nastupanja osiguranog slučaja postojala obveza revidenta kao osiguratelja, iako tužitelj nije platio premiju, jer neplaćanje premije prema utvrđenju sudova nije prouzročio tužitelj nego revident koji je propustio dostaviti tužitelju račun za isplatu premije, koji je pogrešno ispostavio i uputio dužniku tužitelja iz ugovora o zajmu – poduzeću "Talijanska moda". Slijedom takvog utvrđenja niži sudovi, po nalaženju ovoga suda, pravilno su zaključili da u vrijeme nastanka osiguranog slučaja uslijed propusta revidenta kao vjerovnika glede dostavljanja tužitelju računa za plaćanje premije nije dospjela obveza tužitelja u pogledu isplate premije. Takav pravni zaključak drugostupanjski sud pravilno temelji na odredbama ugovora o osiguranju novčanog potraživanja zaključenog između tužitelja i drugotuženika 11.10.1992. ispravnim tumačenjem spomenute odredbe čl.10. navedenog ugovora u kojoj su navedene stranke utanačile početak roka od 15 dana u kojem je osiguranik dužan platiti premiju osiguranja tek od primitka računa osiguratelja, koji račun osiguranik, prema utvrđenju nižih sudova, nije primio do nastanka osiguranog slučaja, a suprotne tvrdnje iznesene u reviziji, prema kojima je navodno račun dostavljen tužitelju, s obzirom da su protivne utvrđenju nižih sudova, ne mogu imati uspjeha u ovom stadiju postupka jer se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (čl.385.,st.3.ZPP).

Navedeni zaključak sudova opravdava i njihov daljnji zaključak o tomu da se nije ostvarila pretpostavka predviđena u čl.10. ugovora o gubitku prava osiguranika na osiguranje, zbog neplaćanja premije. Stoga je obveza, koju je revident preuzeo zaključenjem ugovora o osiguranju potraživanja, nastupila u vrijeme nastanka ugovorom predviđenog osiguranog slučaja, što je odlučno za utvrđivanje postojanja obveze osiguratelja. Pri tome, suprotno revizijskim navodima, ovaj je sud našao da se odluka suda drugog stupnja ne poziva na primjenu odredbe čl.913.,st.3. Zakona o obveznim odnosima (dalje ZOO) u pogledu prestanka obveze osiguratelja jer je doista u pogledu osiguranja potraživanja odredbom čl.899.,st.2. ZOO isključena primjena odredaba osiguranja

iz Glave XXVII. ZOO u sklopu koje se nalazi i sporna odredba čl.913.,st.2., ZOO na koju se pogrešno poziva sud prvog stupnja. Naime, pravni temelj za ocjenu pitanja je li osiguranik izgubio prava iz zaključenog ugovora o osiguranju potraživanja, predstavljaju u ovom slučaju odredbe ugovora o osiguranju zaključenog između spomenutih stranaka, naročito spomenuta odredba čl.10. koje ugovorne odredbe po nalaženju ovoga suda nisu u protivnosti s prisilnim propisima, a primjenom kojih ugovornih odredbi su niži sudovi pravilno našli da postoji obveza revidenta prema tužitelju iz zaključenog ugovora o osiguranju.

Revident nadalje prigovara i opsegu njegove po nižim sudovima utvrđene obveze, navodeći da su ugovorom o osiguranju pokriveni osim obveze u pogledu glavnog duga iz ugovora o kreditu (5,000.000 HRD) i ugovorene kamate, ali najkasnije do isteka roka na koji je kredit (zajam) bio odobren, a to znači za razdoblje od 30 dana, a nakon toga bi po stajalištu revidenta vjerovnik imao eventualno pravo samo na zakonske kamate, dočim je revident neutemeljeno obvezan na isplatu ugovorne kamate i nakon zakašnjenja dužnika, i to po stopi koja prelazi stopu propisane zakonske kamate i predstavlja lihvarsku kamatu.

Sve gore istaknute prigovore ovaj revizijski sud smatra neosnovanim.

Naime, u čl.2. zaključenog ugovora o osiguranju tužitelj i revident su utanačili da su ugovorom pokrivena potraživanja za kredit u maksimalnom iznosu od 5,000.000 HRD s pripadajućom kamatom od tuženika "Talijanska moda" iz Zagreba.

Prema odredbi čl.277.,st.2. ZOO, ako je stopa ugovorne kamate viša od stope zatezne kamate iz prethodnog stavka ovoga članka (u kojemu se govori o zateznoj kamati koja je propisana zakonom), ona teče i poslije dužnikova zakašnjenja. To upućuje na pravo tužitelja kao vjerovnika da i nakon zakašnjenja od dužnika zahtijeva kamatu po stopi ugovorne kamate, makar je ta stopa viša od stope zakonom propisane zatezne kamate.

Pri razmatranju osnovanosti prigovora revidenta da u ovom slučaju stopa ugovorne kamate (14,7% mjesečno) predstavlja lihvarsku kamatu, treba istaknuti da je u pitanju najviša ugovorna kamatna stopa između drugih osoba (ne radi se o ugovornoj kamati između pojedinaca čija je visina propisana u čl.399.,st.1. ZOO), koju prema odredbi čl.399.,st.2. ZOO treba odrediti posebnim zakonom. Kako takav zakon još nije donesen, treba po stajalištu ovoga suda u svakom pojedinom slučaju ispitati da li stopa ugovorne kamate (između navedenih osoba koje nisu pojedinci) ima elemente zelenaškog ugovora (čl.141. ZOO). Niži sudovi su pravilno otklonili prigovor revidenta da bi u ovom slučaju bile ugovorene zelenaške kamate.

Naime, sam revident ističe da je u vrijeme zaključenja ugovora o zajmu (kreditu) tijekom 1991.godine - kojim je određena stopa ugovorne kamate koju je dužan plaćati zajmoprimatelj - kamatna stopa kod poslovnih banaka u Republici Hrvatskoj iznosila od 200% do 300% godišnje. Činjenica da je spomenuta ugovorena kamatna stopa (14,7% mjesečno) niža od kamatne stope koju su u isto vrijeme ugovarale poslovne banke kod davanja novčanih kredita,

ukazuje da ugovorena kamatna stopa u ovom slučaju ne predstavlja lihvarsku kamatu.

Iz svega izloženog slijedi da niži sudovi nisu pogrešno primijenili materijalno pravo odlukom kojom su udovoljili tužbenom zahtjevu protiv revidenta.

Budući da nisu ostvareni istaknuti revizijski razlozi, a ni oni na koje revizijski sud pazi po službenoj dužnosti, trebalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl.393. ZPP).

Prof.dr. Branko Jakaša

Summary

THE CREDIT INSURANCE CONTRACT

Non-payment of the insurance premium doesn't exempt the insurer from paying the insurance money. In order to be exempted the insurer must invoice the premium payment in favour of the contractor. It will not suffice to deliver the invoice only to the creditor whose credit has been insured and who thus becomes the insurer. Assuming that the premium has been invoiced to the contractor, the insurance contract seizes to be valid by the law itself at the expiration of 30 days from the delivery of a registered letter to the contractor.